

nellä toki on oikeus, kunhan apologettisuus on perusteltua.

Ihanteiden toteutumisen esteitä ei tarvitse liikaa kunnioittaa. Toteutumisten organisoitumisessa ensi sijassa päivän tapahtumien kertomiseen syvemmän journalismin kustannuksella on ylikorostuneisuutta, jota ei edes lehtien nykyinen kilpailutilanne edellytä, Korhonen kirjoittaa.

Journalistisessa kulttuurissa on sijaa muutokselle, mutta se ei voi olla nopea. Yksi muutoksen edistäjä on toimittajakoulutus. Kaikesta huolimatta "journalistinen kulttuuri ei voi ylittää vallitsevan kulttuurin rajoja, siitä seuraavat yhteiskunnan itsesuojelurefleksit", Korhonen kirjoittaa. Tässä kohden huomaan että minun olisi helppo jatkaa keskustelua Korhosen tuloksista ja hänen niistä koskevista pohdiskeluistaan, mikä on myönteinen merkki hänen tutkimuksensa inspiroivuudesta.

4 Loppuarvio

Edellä on käynyt ilmi että Korhosen työssä on varsin suuria ongelmia. Osittain ne kuitenkin ovat esimerkkejä siitä miten kunnianhimoisen työn yrittäjän usein käy, osittain siitä miten vaikeaa on siirtyä kokonaan uuteen, koko omassa yhteisössä varsin outoon lähestymistapaan.

Suurista ongelmista huolimatta Korhonen on kyennyt hyväksyttävällä, tieteellisen työn normiston mukaisella tavalla tuottamaan niin paljon uutta sekä teoreettista että empiiristä tietoa journalistisen kulttuurin problematiikasta, että en epäröi esittää hänen työnsä hyväksymistä opinnäytteenä yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkintoa varten arvovauseella *non sine laude approbatur*.

Erkki Teikari

LAUSUNTO PEKKA KORHOSEN LISENSIAATTITYÖSTÄ "JOURNALISTINEN KULTTUURI TEOREETTISENA KÄSITTEENÄ JA REAALISENA ILMIÖNÄ" 22.2.1983

Yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan tiedekunta-neuvoston pyytämänä lausuntona YK Pekka Korhosen lisensiaattityöksi tarkoittamasta tutkimuksesta "Journalistinen kulttuuri teoreettisena käsitte-

nä ja reaalisenä ilmiönä" esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Tutkimuksessa tarkastellaan kulttuuria yleiskäsitteenä, kulttuurin muuttumista ja siirtymistä sekä journalistista kulttuuria. Jälkimmäisen selvittelyssä käytetään keskeisinä käsitteinä yhtäällä kustantajajournalismia, toisaalla toimittajajournalismia.

Journalistisen kulttuurin tutkimisessa operoidaan teoreettisen journalismin, ihanne- eli normaalijournalismin ja toteutuvan journalismin käsittein. Ensiksi mainittu johdetaan tiedotustutkimuksen "mallista", toisen sisältönä ovat Suomen Sanomalehtimiesten Liiton ns. toimittajan ohjeet. Kolmas tarkoittaa sitä journalismia, joka toteutuu lehtien sisällössä.

Kirjoittaja käsittelee laajahkosti myös tieteellisessä keskustelussa paljon esillä ollutta objektiivisuuden olemusta. Tutkimusmenetelmä, hermeneutiikka, saa niinikään laajasti huomiota.

Empiirinen osa on toteutettu osallistumismenetelmää käyttäen siten, että tekijä on itse ollut osallistuvana keskustelijana erilaisissa toimituspälavereissa, joista aineisto on pääasiassa kerätty. Mukana tutkimuksessa on myös suppea haastattelututkimus, joka on kuitenkin asetettu liitteen asemaan.

Vaikka tekijä on laajasti selostanut käyttämiään edellä mainittuja käsitteitä työkaluinaan, jää esimerkiksi kustantajajournalismin käsite jonkin verran epäselväksi siltä osin, kun kyseessä on toimituksellisen johdon asema. Myös omistaja-käsitettä käytetään melkoisen huolimattomasti: Suomessakin on monenlaisia omistajia, laajoja osakeyhtiöitä, perheomistajia, järjestöomistajia jne. Näihin eroihin ei kiinnitetä huomiota, vaan etusijalla lienevät kirjoittajan omat kokemukset.

Ihane- eli normaalijournalismin määrittelyssä käytetty aineisto, SSL:n toimittajan ohjeet, on suppea. Hyvän (eli ihanteellisen) lehtimiestavan säännöstöä luo meillä ennen kaikkea Julkisen sanan neuvosto, jonka päätöksiä käsitellään kuin tuomioistuinten ennakkopäätöksiä. Myös sananvalinta tässä keskeisessä asiassa, "normaalijournalismi", ei mielestäni ole kovinkaan onnistunut.

Empiirisen osan heikkoutena pidän sitä, ettei "tuloksien" edustavuutta ja luotettavuutta voi mitenkään tarkistaa. Kun tiedot on hankittu yksittäisistä keskusteluista, jää niiden pätevydestä näytöksi vain kirjoittajan ilmaisema käsitys niiden "yleisyydestä". Näin ollen tältä osin tutkimuksen tekotapaa voi mielestäni hyvin verrata lehtireportaasin tekemiseen. Kirjoittajan löydökset ovat suurelta osin kiistettävissä pelkinä mielipiteinä toisilla, vastakkaisilla mielipiteillä.

Vaikka Pekka Korhosen tutkimukseen voidaankin perustellusti suunnata kovaakin kritiikkiä, on sillä myös kiistattomia ansioita. Ennen muuta on mainittava tutkimuksen lähtökohdat. Journalistinen kulttuuri on laaja ja merkittävä tutkimusalue. Tutkimuksessa esitetyt tulokset esimerkiksi journalistisen kulttuurin kehityksestä ja siirtymismuodoista virallisen ja epävirallisen 'koneiston' kautta ovat ansiokkaita. Ylipäättään aktiivin lehtimiehen ryhtyminen tähän työhön on osoittanut tutkijarohkeutta, joka toivottavasti antaa esimerkkiä myös muille.

Korhosen asemasta lehtimiehenä on ollut sekä haittaa että hyötyä. Tutkimusmenetelmän valinnassa olisi voinut lähteä toisellekin tielle. Hermeneutiikan historiallinen perspektiivi lieenee jäänyt jonkin verran vajaaksi, mutta toisaalta Korhonen on pystynyt hyödyntämään hankkimansa monipuolisen lehtimiehen näkökulman paneutuaan selvittämään lehtiorganisaation erilliskulttuurin ongelmia.

Edellä esittämäni viitaten ja tutkimuksen toisena tarkastajana ilmoitan käsityksenäni, että tämä työ voidaan hyväksyä opinnäytteenä yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkintoa varten arvosanalla non sine laude approbatur.

uutta kirjallisuutta

BECKER, Jörg
Methodological problems of dealing with disarmament in the press / Jörg Becker. - *Current research in peace and violence* 6(1983)1, pp. 29-51

ELDRIDGE, John
War and peace news on British television / John Eldridge. - *Current research on peace and violence* 6(1983)1, pp. 3-28

Elävät kuvat Suomessa : suomalaisen elokuvatoiminnan vaiheita. - *KinoLehti* 52(1983)2, ss. 15-30

ERHOLM, Erja
Paikallisradio Turun radio / Erja Erholm, Hannele Helle. - *Hki : Yleisradio*, 1983. - (2), 31 s. - (Suunnittelu- ja tutkimusosasto, Sarja B, 5/1983)

HELLMAN, Heikki
Aseidenriisunta ja tiedonvälitys : tutkimus YK:n yleiskokouksen 2. aseidenriisunnan erityisistunnon käsittelystä suomalaisissa tiedotusvälineissä / Heikki Hellman, Tarja Seppä, Tapio Varis. - Tampere : Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos, 1983. - 121 s., taul. - (Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos. Tutkimuksia, No 27)

HEMANUS, Pertti
Radion ja television kuluttajaohjelmat : Suomen osaraportti / Pertti Hemänuus. - Teoksessa: *Konsumentprogram i radio och TV i de nordiska länderna = Radion ja television kuluttajaohjelmat pohjoismaissa*. - Stockholm: Nordisk ministerråd, 1983. - (NEK rapport 1983:8) - ss. 81-137.
Också på svenska ss. 23-80

"Hyvät katsojat, pääaiheemme tänään nainen" : johdatus tutkimukseen naisen roolista televisiossa / Irma Holopainen... (et al.). - *Hki : Yleisradio*, 1983. - (2), 23 s., liitt., taul. - (Suunnittelu- ja tutkimusosasto, Sarja B, 3/1983)
Också på svenska

The IIC [International institute of communication] in Helsinki / ed. by John Howkins, Seppo Sisättö. - Espoo : W + G, 1983. - 200 s. - (Viestintätutkimuksen seuran julkaisusarja, no 7)

KUUSELA, Leila
Tutkimus kaupallisten nuortenlehtien välittämisestä nais- ja mieskuvista / Leila Kuusela. - *Hki : Tasa-arvoasiain neuvottelukunta*, 1983. - (3), 77 s.: kuv., taul. - (Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan monisteita, 1/1983)

LEHTONEN, Jaakko
Lingvistiikka, viestintätieteet ja puhekasvatuksen teoreettiset lähtökohdat / Jaakko Lehtonen. - *Folia fennistica & linguistica* 8(1982), ss. 141-185